

Dokumenty Evropy Karpat

1. Karpatské memorandum, 8. září 2011
2. Závěry přijaté na konferenci „Evropa Karpat“.
4.-6. září 2012
3. Krasiczynská deklarace, 23. února 2013
4. Memorandum z Krynice, 8. září 2013
5. Krynická deklarace, 3. září 2014
6. Przemyslská deklarace, 29. ledna 2017

Karpaty jsou důležitou součástí regionálního bohatství Evropy. Je to oblast s obrovskými sociálními, kulturními a přírodními zdroji a zároveň jeden z nejchudších a nejméně vnímaných regionů, který vyžaduje koordinovanou podporu evropských politik. Karpaty mají několik důležitých výhod.

Za prvé spojují za současnými hranicemi Unie oblasti strategického významu – od samého jádra střední Evropy: Polsko, Česko, Slovensko, Maďarsko, přes Ukrajinu až na Balkán spolu s Rumunskem a Srbskem. Za druhé, představují jedinečný zdroj přírodního prostředí a jsou „zelenou páteří“ střední a východní Evropy. Za třetí, je to kulturně a společensky významný region, který obývá téměř 20 milionů lidí. Karpaty jsou také problémovou oblastí.

Mezi její základní slabiny patří nedostatky v infrastruktuře, a to jak z hlediska dopravy, tak z hlediska bezpečnosti životního prostředí, nedostatek náležité péče pro udržitelný rozvoj, sociální problémy včetně oblastí s vysokou nezaměstnaností. Pokud nebudeme podnikat koordinované rozvojové aktivity, ekonomické a sociální problémy karpatského regionu budou narůstat. Domníváme se proto, že je nutné spojit úsilí států, Evropské unie a jednotlivých regionálních orgánů, abychom vypracovali společnou strategii pro Karpaty, která by s využitím výhod této oblasti překonala její slabiny.

Taková strategie, podobná Strategii pro Baltské moře a Strategii pro Podunají, by měla být především založena na součinnosti mezi stávajícími iniciativami a činnostmi prováděnými v tomto regionu, a tak představovat přidanou hodnotu bez vytváření nových struktur, předpisů nebo institucí.

Chceme koordinovaně hledat financování aktivit v karpatské oblasti tak, aby prostředky – zejména z rozpočtu Společenství – nebyly rozptýleny, ale byly strategicky orientovány na společné karpatské projekty. Mechanismus pro financování společných akcí pro udržitelný rozvoj Karpat by mohl být postaven na modelech poskytovaných jak současnými makroregionálními rozvojovými strategiemi EU, tak iniciativami, jako je evropský „Alpský prostor“ (*Alpine Space*).

Množství existujících osvědčených postupů a iniciativ v karpatském regionu nás přesvědčuje, že – se správně vypracovanou strategií – můžeme v relativně krátkém čase dosáhnout požadovaných, konkrétních efektů nové iniciativy, ať už v akademické oblasti („Karpatská Univerzita“), environmentální, infrastrukturní spolupráce nebo meziregionální projekt „Karpatský horizont“.

Tato spolupráce poslouží zejména k posílení vazeb mezi členskými státy EU a Ukrajinou a přispěje k rychlejší integraci této země do evropských struktur. Prvním krokem, který by mohl symbolicky, ale i prakticky svědčit o angažovanosti evropské politiky vůči karpatskému regionu, by

bylo přistoupení Evropské unie jako smluvní strany Karpatské úmluvy, jejíž signatáři jsou v současnosti jednotlivé státy. Poté, co Unie takovou schopnost získala podle Lisabonské smlouvy, měla by ji v takových iniciativách využít.

Naším společným cílem je vytvořit novou evropskou strategii makroregionálního rozvoje již v budoucím finančním rámci na období 2014–2020. Je to možné s podporou hlavních aktérů evropské politiky, a to jak na úrovni po sobě jdoucích předsednictví, tak na úrovni Evropské komise a parlamentu.

Vyzýváme k takovému závazku. Karpaty stojí za evropskou strategií.

Závěry přijaté na konferenci „Evropa Karpat“ 4–6 září 2012

1. Karpaty jsou významnou oblastí v celoevropském měřítku. Podpora rozvojových aktivit v Karpatech může být impulsem k růstu EU

V předvečer rozhodnutí o finanční perspektivě Evropské unie na léta 2014–2020 se ukazuje význam kohezní politiky a třeba jej zdůraznit při realizaci jednoho z nejdůležitějších cílů Společenství, kterým je harmonický sociálně-ekonomický rozvoj v celé Unii. Rozpočtová podpora rozvojových aktivit v Karpatech přispěje nejen k ekonomickému rozvoji EU, podpoří boj proti nezaměstnanosti a sociálnímu vyloučení, ale měla by být i důležitým prvkem při hledání nového potenciálu pro znovunabytí dynamiky růstu.

Nemůžeme dovolit Evropě, aby plně nevyužívala zdroje nacházející se v Karpatech. Dnes je to obtížné kvůli infrastrukturním bariérám, nedostatku vhodných, speciálně cílených programů na podporu regionální spolupráce a hraničním překážkám.

Naším cílem by proto mělo být překonat tyto překážky a zahájit konkrétní programy spolupráce na místní a regionální úrovni v rámci přijatého finančního rámce na léta 2014–2020.

Vyzýváme vlády a místní samosprávy karpatských zemí, aby takové iniciativy přijaly. Mohly by představovat jakýsi „pilotní projekt“ pro budoucí makroregionální Karpatskou strategii Evropské unie.

2. Důležitým článkem karpatské spolupráce by se měla stát spolupráce národních parlamentů v podobě „Parlamentní sítě karpatské spolupráce“.

Spolupráce v karpatském regionu nemůže být omezena pouze na vládní kontakty a spolupráci místních samospráv. Jejím důležitým prvkem by se měly stát živé kontakty mezi národními parlamenty. Mohou představovat důležitou platformu pro výměnu zkušeností, společné podniky mezistátního charakteru a odsouhlasení politik v oblasti Karpat.

Tyto potřeby vedly k iniciativě založit v parlamentech všech karpatských zemí zvláštní „Karpatské parlamentní skupiny“ (Karpatské kruhy nebo Karpatské kluby v závislosti na nomenklatuře přijaté v dané zemi). Skládaly by se z členů parlamentu z různých stran a různých věcných specializací, které by spojovala myšlenka karpatské spolupráce. Tyto týmy, jednající společně, by tvořily přirozenou „Síť karpatské parlamentní spolupráce“ a mohly by se tak stát páteří věcné spolupráce na konkrétních otázkách v oblasti infrastruktury, životního prostředí, ekonomiky nebo kultury.

3. Místní podnikání související se společným prospěchem by mělo mít přednost před nadnárodními investory.

Karpatská oblast je specifickým ekonomickým regionem, ve kterém musí investice a rozvoj koexistovat udržitelným způsobem s bohatými přírodními zdroji, které jsou národním bohatstvím karpatských zemí. Při podpoře rozvoje cestovního ruchu a různých souvisejících služeb by proto měla být věnována pozornost zaručení národního vlastnictví přírodních statků, zejména národních parků, a podpoře místních komunit, aby byly schopny obstát v konkurenci nadnárodních investorů.

4. Přírodní prostředí Karpat je součástí evropského dědictví. Aby bylo lépe chráněno, měla by Evropská unie přistoupit jako smluvní strana ke Karpatské úmluvě.

Příroda v Karpatech je jedinečným přírodním zdrojem v evropském měřítku. Vyžaduje proto neustálou ochranu a vývoj rozvojových modelů této oblasti, které by nenarušovaly přirozenou harmonii člověka s ekosystémem. Karpaty nemohou být skanzenem Evropy, musí se rozvíjet a obohacovat, ale také nesmí být ničeny jejich přírodní hodnoty. Proto je důležité, aby Evropská unie jako mezinárodní organizace v souladu s Lisabonskou smlouvou přistoupila ke Karpatské úmluvě zaručující udržitelný rozvoj.

Krasiczynská deklarace, 23. února 2013

My, účastníci konference „Evropa Karpat“ v Krasiczyně, sdílíme přesvědčení, že Karpaty tvoří důležitý prvek evropského regionálního bohatství. Karpaty jsou dnes se svými jedinečnými vlastnostmi jednou ze dvou nejvýznamnějších horských oblastí v Evropě. Po nedávném rozšíření Evropské unie tvoří i její východní hranici. To výrazně zvyšuje význam této oblasti pro zajištění udržitelného rozvoje a soudržnosti Společenství.

Obyvatelé karpatského makroregionu se v dnešní době potýkají s četnými obtížemi. Kvůli chybějící dopravní infrastruktuře, viditelným rozdílům v sociální situaci včetně vysoké strukturální nezaměstnanosti se situace obyvatel Karpat bez přesných rozvojových aktivit zhorší. Aktivita pro modernizaci a rozvoj karpatského makroregionu je nezbytná nejen z pohledu vybraných členských států, ale celé Evropské unie, zejména v kontextu jejího budoucího rozšiřování směrem na východ, proto chceme podpořit evropské aspirace Ukrajiny.

Domníváme se, že je nutné koordinovat akce ve prospěch Karpat v mnoha oblastech. Jejich podstatou by mělo být posílení mezistátní, regionální a přeshraniční spolupráce v ekonomické, sociální a kulturní dimenzi tak, aby tento makroregion představoval na fóru Evropské unie ucelenou vizi rozvoje. Pouze spojení společného úsilí společností, parlamentů, vlád a místních orgánů karpatských zemí vytvoří možnost efektivně prosazovat zájmy Karpat na evropském fóru.

Národní parlamenty zde mohou hrát důležitou roli vytvořením Karpatské parlamentní sítě pro spolupráci. Tato síť by měla umožnit pravidelné kontakty poslanců z karpatských zemí ve všech oblastech jejich zájmu. Důležitým krokem vedoucím k vytvoření takové sítě bude ustavení karpatských parlamentních skupin v jednotlivých národních parlamentech a v Evropském parlamentu a v budoucnu úvahy o zřízení karpatského parlamentního shromáždění.

Zdůrazňujeme význam Sdružení Karpatský euroregion jako instituce koordinující a aktivizující aktivity pro rozvoj této oblasti. Podporujeme návrh na vytvoření nadnárodního operačního programu Evropské územní spolupráce pro oblast Karpatského euroregionu v perspektivě 2014–2020 pod názvem „Karpatský horizont 2020“. Takové řešení by přispělo ke zlepšení koordinace a zvýšení účinnosti stávajících finančních nástrojů Evropské unie podporujících mnohostrannou územní spolupráci. Tento program by měl pokrývat všechny oblasti, které k němu žádají o přistoupení.

Zároveň vyzýváme Evropskou unii, aby aktivněji podporovala cíle stanovené Karpatskou úmluvou podepsanou v Kyjevě dne 23. května 2003 a také vyzýváme k urychlení úsilí o formální přistoupení k této úmluvě jako její smluvní strana. Zejména je potřeba užší spolupráce v oblasti vodního a lesního hospodářství. Za důležité považujeme také plnění úkolů stanovených Protokolem o udržitelném cestovním ruchu ke Karpatské úmluvě.

S uspokojením zaznamenáváme četné příklady přeshraniční spolupráce partnerů z karpatských zemí. Iniciativu zahájit práce na vydání Karpatské encyklopedie považujeme za mimořádně cennou. Za tímto účelem zřizujeme pracovní skupinu zástupců řady univerzit, které se o karpatskou problematiku zajímají.

Pozorně sledujeme postup činností souvisejících s rekonstrukcí bývalé Astronomické observatoře na hoře Pop Ivan v Černé Hoře a výstavbou centra akademické spolupráce v Mikuliczyně, ve kterém byly Varšavská univerzita a Karpatská národní univerzita v

Ivano-Frankivsku zapojeny do společného projektu.

Upozorňujeme na společné pastevecké tradice, které po staletí patří k základním formám činnosti karpatských horalů. Iniciativou hodnou popularizace v tomto ohledu je mezinárodní Karpatská trasa – Transhumance 2013 pořádaná letos jako tradiční putování s ovci z Rumunska přes Ukrajinu, Polsko, Slovensko a Českou republiku.

Další rozšiřování pohraniční infrastruktury bude velkou pomocí v rozvoji spolupráce mezi karpatskými státy – členy Evropské unie – s Ukrajinou. Proto důrazně podporujeme zvýšení počtu hraničních přechodů na západní hranici Ukrajiny.

Kromě toho, abychom vyhověli konzistentním požadavkům a názorům komunit a institucí souvisejících s veřejným a soukromým mediálním sektorem působícím v Karpatech, podporujeme iniciativu vytvoření mezinárodní platformy pro spolupráci karpatských médií za účelem společné podpory a rozvíjet a zavádět účinné systémy výměny informací.

Rovněž zdůrazňujeme, že prvořadým cílem všech aktivit by mělo být vypracování evropské makroregionální rozvojové strategie pro celé Karpaty za účasti všech zainteresovaných zemí, regionů a evropských institucí. Vytvoření strategie by znamenalo průlom pro územní soudržnost a posílení spolupráce nejen mezi karpatskými zeměmi a regiony, ale také mezi Evropskou unií a jejími východními partnery. Makroregionální Karpatská strategie („Carpathia 2020“ - CEEC – Co-operation, Economy, Environment, Culture) by měla být primárně orientována na spolupráci, včetně ekonomického rozvoje, ochrany životního prostředí a kultury. Součástí této strategie by mělo být začlenění cesty Via Carpathia do transevropských dopravních sítí TEN-T. Tato trasa procházející východními oblastmi EU by se měla stát specifickým jádrem, kolem kterého bude vytvořen udržitelný rozvoj celého karpatského makroregionu.

Účastníci konference „Evropa Karpat“ se sešli v Krynici a rozhodli takto:

1. Navrhnout národním parlamentům zřízení karpatských parlamentních shromáždění. Dalším krokem by mohly být kroky k ustavení Meziparlamentního shromáždění střední a východní Evropy. Shromáždění by se mělo stát platformou pro trvalou spolupráci mezi poslanci ze zemí regionu. Jeho cílem by mělo být působit na subjektivní vývoj střední a východní Evropy. Práce sněmu bude svým parlamentním charakterem spojovat politiky z různých stran politického spektra a zaručí tak stálou spolupráci bez ohledu na změny vlády.

2. Podniknout kroky k vytvoření meziskupin v Evropském parlamentu, které by působily v oblasti karpatské spolupráce.

3. Jednat na fóru Evropské unie a vůči vládám karpatských zemí za účelem prosazení a realizace koncepce makroregionální strategie EU pro karpatskou oblast. Tato strategie by se propojením rozvojových snah Unie, států a regionů měla stát silným impulsem pro udržitelný a dynamický rozvoj této části Evropy. Za zvláště důležitý považujeme rozvoj tradičních odvětví hospodářství, zemědělství, cestovního ruchu, aktivity ve prospěch národní kultury a rozšiřování infrastruktury spojující naše země. Tyto priority by měly být řádně začleněny do operačních programů pro čerpání prostředků EU v rámci finanční perspektivy 2014–2020.

4. Podpořit myšlenku ochrany dědictví a kulturního a přírodního prostředí Karpat prostřednictvím Karpatské úmluvy a zejména rozšířit dopad této iniciativy na další země regionu a mezinárodní organizace.

5. Jednat o zahájení pravidelných setkání intelektuálů ze střední a východní Evropy, jejichž účelem bude reflektovat evropskou identitu a pracovat na rozšiřování a šíření znalostí o našem regionu. Tato iniciativa souvisí s myšlenkou založení Karpatské univerzity, jejímž cílem je jak rozvoj vědeckého výzkumu sloužícího komplexnímu rozvoji, tak jeho popularizace v akademickém a vzdělávacím prostředí.

Krynická deklarace, 3. září 2014

Válka na Ukrajině představuje pro Evropu největší bezpečnostní hrozbu od konce studené války.

Tato hrozba pramení ze skutečnosti, že po rusko-gruzínské válce v roce 2008 ruská agrese opět mění hranice za použití síly a snaží se ji uznat jako trvalý stav.

Anexe a okupace Krymu a vstup ruských vojsk na území východní Ukrajiny jsou porušením základních principů mezinárodního práva, podkopávajícím princip územní celistvosti a státní suverenity, které jsou základem mírového uspořádání ve vztazích mezi státy.

V této situaci nejen mír na Ukrajině, ale i to, zda bude Evropa bezpečná a zůstane kontinentem právního státu a univerzálních hodnot, závisí do značné míry na reakcích jednotlivých zemí, celého regionu střední a východní Evropy, Severoatlantické aliance a Evropské unie.

Být pasivní tvář v tvář těmto skutečnostem není volbou. Politika appeasementu může i dnes vést ke katastrofě, kterou Evropa kdysi prodělala před 75 lety.

Proto se účastníci konference „Evropa Karpat“ sešli 3. září 2014 v Krynici a důrazně odsoudili politiku ruské agrese, která destabilizuje východní Evropu a vyzvali národy severoatlantické jednoty ke konsekventní a adekvátní reakci na tuto hrozbu, kromě jiného rozšířením obranných schopností spojeneckých států ve střední a východní Evropě.

Ukrajina si dnes zaslouží plnou podporu v jakékoli formě, o kterou může požádat, a společná transatlantická odpověď Rusku by měla být dostatečně silná, aby zastavila jeho další agresi a obnovila územní celistvost Ukrajiny, včetně Krymu.

Vyzýváme zejména země našeho regionu, aby společně a solidárně našly způsob, jak čelit válce na Ukrajině. Vyjadřujeme solidaritu se všemi oběťmi okupace Krymu a války na

Ukrajíně, zejména s rodinami padlých vojáků.

Na cestě odpovědného rozvoje – základy makroregionální karpatské strategie EU

Karpatský region je již řadu let oblastí spolupráce mezi suverénními národními státy střední a východní Evropy, která je realizována na několika úrovních: prezidentské, vládní, parlamentní a místní samosprávy. Dali jsme mu mezistátní a přeshraniční charakter v podobě iniciativy Evropa Karpat. Jeho institucionální základnou je Visegrádská skupina. Polsko, Maďarsko, Slovensko a Česká republika společně prezentují zájmy našeho regionu v Evropské unii ve spolupráci s dalšími karpatskými zeměmi, usilujícími o jeho obnovu, s cílem překonat krizi a čelit výzvám, kterým čelí Evropa. Podporujeme návrat Evropské unie k jejím základním hodnotám, včetně křesťanství. Z nich byly odvozeny principy subsidiarity, pomoci a solidarity.

S pochopením jedinečnosti karpatského regionu, jehož potenciál vyplývá z jeho kulturní, ekonomické a sociální rozmanitosti a vůle spolupracovat mezi státy a společnostmi, považujeme za nezbytné, aby Evropská unie přijala makroregionální strategii rozvoje Karpat. Karpatská strategie by měla hrát zvláštní roli jako mechanismus pro spolupráci a společné podniky. Výrazně tak sníží perifernost našeho regionu, zvýší jeho bezpečnost a posílí sociální podporu Evropské unie.

Evropská jednota, chápaná jako spolupráce mezi suverénními národními státy, by měla být založena na modelu odpovědného rozvoje. Cílem karpatské spolupráce v následujících letech je vybudování severojižní osy nezbytné pro zvýšení ekonomické soudržnosti v regionu a jeho dopravní dostupnosti. V této souvislosti jsou investicemi strategického významu v hospodářské sféře: „Via Carpathia“ spolu se silnicí S19, železniční tratí Podłęże-Piekiełko, kanál Odra-Dunaj. Podporujeme také další regionální iniciativy pro odpovědný rozvoj, jako jsou: program nadnárodní spolupráce Interreg Central Europe, Program přeshraniční spolupráce Polsko-Bělorusko-Ukrajina 2014-2020, spolupráce v oblasti výměny mládeže, Rámcová úmluva o ochraně a udržitelný rozvoj Karpat, Karpatský institut, Lyžařské středisko Beskidzkie. Budeme pracovat na popularizaci cestovního ruchu pro mezikulturní komunikaci a budování pevných vazeb mezi místními komunitami. Proto považujeme za nutné rozšířit hraniční přechody a vytvořit nové. Jsme pro zapsání rakousko-uherského přeshraničního opevnění na seznam světového dědictví UNESCO, včetně pevnosti Přemyšl. Pro posílení spolupráce v regionu podporujeme pořádání konferencí Karpatských parlamentních skupin a Karpatského ekonomického fóra.

Věříme, že makroregionální strategie Karpat, založená na odpovědném rozvoji, přinese společensky očekávané výsledky v ekonomice, infrastruktuře, vzdělávání, ekologii a kultuře. Zvyšováním inovací a vytvářením prostoru pro podnikání posílíme konkurenceschopnost a efektivitu ekonomik zemí ležících v karpatském regionu. Přispějeme také k ochraně multikulturního dědictví ve střední a východní Evropě, jakož i přírodní rozmanitosti a turistických hodnot.